

HE 51/2010 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tuomareiden nimitämisestä annettua lakia muutettavaksi siten, että lakiin lisättäisiin säännökset Suomen kansallisten ehdokkaiden nimeämisestä kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin.

Esityksen tavoitteena on kehittää Suomen sisäisen päätöksentekojärjestelmän avoimuutta ja yhdenmukaisuutta tavalla, joka edelleen turvaisi mahdollisimman hyvien ehdokkaiden nimeämisen.

Avoinna olevista tuomarin ja jäsenen tehtävistä, joihin Suomi nimeää yhden tai use-

amman kansallisen ehdokkaan, olisi pääsääntöisesti ilmoitettava julkisesti. Ehdokasasettelun valmistelemiseksi perustettaisiin asiantuntijaneuvottelukunta, jonka valtioneuvosto asettaa kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunta arvioisi tehtävään ilmoittautuneet ja antaisi heistä lausunnon. Ehdokkaat nimettäisiin toimivaltaisen ministeriön esittelystä pääsääntöisesti valtioneuvoston yleisistunnossa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2010.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen suomalaistuomarit ja -jäsenet.....	3
Kansainväliset sopimusmääräykset tuomioistuinten tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämismenettelystä.....	4
Kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomari- ja jäsenehdokkaiden kansallinen valinta- ja nimeämismenettely Suomessa.....	7
1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö.....	8
Yleistä.....	8
Ruotsi.....	9
Tanska.....	9
Norja.....	9
Iso-Britannia.....	10
Saksa.....	10
Puola.....	10
Alankomaat.....	10
Unkari.....	11
Viro.....	11
Slovenia.....	11
1.3 Nykytilan arviointi.....	11
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	12
2.1 Tavoitteet.....	12
2.2 Keskeiset ehdotukset.....	12
2.3 Toteuttamisvaihtoehdot.....	13
Ministeriöiden välinen vapaamuotoinen yhteistyö.....	13
Tuomarivalintalautakunnan hyödyntäminen.....	13
Pysyvän välitystuomioistuimen Suomen jäsenten määrääminen.....	14
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	14
4 ASIAN VALMISTELU.....	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	16
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	16
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	20
3 VOIMAANTULO.....	20
LAKIEHDOTUS.....	21
Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta.....	21
LIITE.....	23
ASETUSLUONNOS.....	23
Valtioneuvoston asetus tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämistä kansainvälisiin tuomioistuihin ja Euroopan unionin tuomioistuimeen valmistelevasta neuvottelukunnasta.....	23

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen suomalaistuomarit ja -jäsenet

Suomella on oikeus nimetä tuomari- tai jäsen ehdokkaita moniin kansainvälisiin tuomioistuihin ja Euroopan unionin tuomioistuimeen. Kansallisen nimeämismenettelyn kehittämisen kannalta keskeiset tuomioistuinten ovat nykyisin: Euroopan unionin tuomioistuimeen kuuluvat unionin tuomioistuin (entinen Euroopan yhteisöjen tuomioistuin) ja unionin yleinen tuomioistuin (entinen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin), Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (European Court of Human Rights), Kansainvälinen rikostuomioistuin (International Criminal Court), Kansainvälinen merioikeustuomioistuin (International Tribunal for the Law of the Sea), Entisen Jugoslavian alueella tehtyjä rikoksia käsittelevä sotarikostuomioistuin (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, jäljempänä *Jugoslavia-tuomioistuin*) sekä Ruandan kansainvälinen rikostuomioistuin (International Criminal Tribunal for Rwanda, jäljempänä *Ruanda-tuomioistuin*).

Suomella on myös oikeus määrätä jäseniä Pysyvään välitystuomioistuimeen (Permanent Court of Arbitration). Näiden jäsenten muodostamalla kansallisella ryhmällä on oikeus asettaa ehdokkaita Kansainvälisen tuomioistuimen (International Court of Justice) tuomarivaaleja varten.

Tuomioistuimet voidaan jakaa kahteen ryhmään. Yhtäältä on tuomioistuinta, joissa Suomella on sopimusvaltiokohtainen paikka tai paikkoja (unionin tuomioistuin, unionin yleinen tuomioistuin, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ja Pysyvä välitystuomioistuin). Toisaalta on tuomioistuinta, joiden jäsenyys perustuu nimettyjen ehdokkaiden kesken tapahtuvaan vaaliin (Kansainvälinen tuomiois-

tuin, Kansainvälinen rikostuomioistuin, Kansainvälinen merioikeustuomioistuin, Jugoslavia-tuomioistuin ja Ruanda-tuomioistuin).

Lähtökohtaisesti ainoastaan kunkin tuomioistuimen perustamisasiakirjan sopimusvaltiot saavat nimetä ehdokkaita tuomioistuinten vaaleissa tai nimittämismenettelyissä. Käsillä oleva esitys ei koske sellaisia tuomioistuinta, joissa ei ole käytössä sopimusvaltioiden ehdokasasettelua (esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimeen kuuluva Euroopan unionin virkamiestuomioistuin).

Tällä hetkellä suomalaistuomareita ja -jäseniä on kansainvälisissä tuomioistuimissa ja Euroopan unionin tuomioistuimessa seuraavasti.

Unionin tuomioistuimen suomalais-tuomariksi nimitettiin vuonna 2009 jatkokaudelle tuomari Allan Rosas (2009—2015). Unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi nimitettiin vuonna 2009 tuomari Heikki Kanninen (2009—2010), joka toimi vuosina 2005—2009 Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen tuomarina.

Unionin yleisen tuomioistuimen suomalais-tuomari kaudelle 2010—2016 nimitetään vuonna 2010. Suomi on asettanut ehdolle tuomari Heikki Kannisen.

Hallintoneuvos Niilo Jääskinen nimitettiin vuonna 2009 ensimmäisenä suomalaisena unionin tuomioistuimen julkisiamieheksi kuuden vuoden toimikaudelle (2009—2015).

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous valitsi vuonna 2006 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suomalaistuomariksi valtionsyyttäjä Päivi Hirvelän kaudelle 2007—2010.

Suomi on määrännyt Pysyvään välitystuomioistuimeen neljä jäsentä, joiden toimikaudet päättyvät seuraavasti: professori emeritus Bengt Broms ja kansliapäällikkö Tiina Astola vuonna 2013, oikeusneuvos Gustaf Möller vuonna 2014 ja oikeuspäällikkö Päivi Kaukoranta vuonna 2015. Kansainvälisessä tuomioistuimessa tai Kansainvälisessä merioikeustuomioistuimessa ei ole ollut suomalais-ta pysyvää tuomaria. Seuraavat säännönmu-

kaiset tuomarinvaalit näihin tuomioistuimiin järjestetään vuonna 2011. Kansainvälisen rikostuomioistuimen vuoden 2006 tuomarinvaaleissa valittiin yhteispohjoismaiseksi ehdokkaaksi asetettu tuomari Erkki Kourula uudelleen tuomioistuimeen vuosiksi 2006—2015. Jugoslavia-tuomioistuimen pysyvänä tuomarina ei ole ollut suomalaisia, mutta professori Raimo Lahti valittiin tuomioistuimen niin sanotuksi *ad litem* -tuomariksi (yksittäisen tapauksen käsittelyä varten kutsuttava tuomari) vuosiksi 2005—2009 vuonna 2005 järjestetyissä vaaleissa. Turvallisuusneuvosto on jatkanut *ad litem* -tuomareiden toimikautta vuoden 2010 loppuun saakka. Ruanda-tuomioistuimessa ei ole toiminut suomalais-tuomareita. Sekä Jugoslavia-tuomioistuimen että Ruanda-tuomioistuimen on määrä saattaa toimintansa päätökseen vuoden 2010 loppuun mennessä.

Kansainväliset sopimusmääräykset tuomioistuinten tuomari- ja jäsen ehdokkaiden nimeämismenettelystä

Unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomareista ja julkisasiamiehistä määrätään Euroopan unionista tehdystä sopimuksessa, jäljempänä EU-sopimus, sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdystä sopimuksessa, jäljempänä EUT-sopimus.

EU-sopimuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaan unionin tuomioistuimessa on yksi tuomari jäsenvaltiota kohden. Tuomioistuinta avustavat julkisasiamiehet, joita on EUT-sopimuksen 252 artiklan mukaan kahdeksan.

Julkisasiamiesjärjestelmä toimii rotaatioperiaatteella, kuitenkin siten, että Ranskalla, Saksalla, Iso-Britannialla, Italialla ja Espanjalla on aina julkisasiamies. Tämä tarkoittaa sitä, että kolme julkisasiamiehen tehtävää kiertää rotaatioperiaatteella muiden jäsenvaltioiden kesken. Lissabonin sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä annetussa julistuksessa numero 38 viitataan mahdollisuuteen lisätä julkisasiamiesten määrää kolmella, joista yksi tulisi Puolalle ja kaksi rotaatiojärjestelmään.

EU-sopimuksen 19 artiklan 2 kohdassa määrätään, että unionin yleisessä tuomiois-

tuimessa on vähintään yksi tuomari jäsenvaltiota kohden. EUT-sopimuksen 254 artiklan 1 kohdan mukaan Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä voidaan määrätä, että unionin yleistä tuomioistuinta avustavat julkisasiamiehet. Perussäännön 49 artiklan mukaan unionin yleisen tuomioistuimen jäseniä voidaan pyytää hoitamaan julkisasiamiehen tehtäviä.

Unionin tuomioistuimen ja yleisen tuomioistuimen tuomarit sekä unionin tuomioistuimen julkisasiamiehet nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella jäsenvaltioiden asettamista ehdokkaista. Unionin yleisen tuomioistuimen julkisasiamiesten nimeäminen on toistaiseksi ollut yleisen tuomioistuimen sisäistä organisaatiota koskeva toimenpide. Viime aikoina mainittu tuomioistuin ei ole nimennyt julkisasiamiehiä.

Unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden ja unionin tuomioistuimen julkisasiamiesten toimikausi on kuusi vuotta. Heidät valitaan sen jälkeen kun EUT-sopimuksen 255 artiklassa tarkoitettua komiteaa on kuultu ehdokkaiden soveltuvuudesta kyseisiin tehtäviin. Komiteassa on seitsemän henkilöä, jotka valitaan unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen entisten jäsenten, ylimpien kansallisten tuomioistuinten jäsenten ja tunnetusti pätevien oikeusoppineiden keskuudesta, joista yhtä ehdottaa Euroopan parlamentti.

EU-sopimuksen 19 artiklan 2 kohdassa määrätään unionin tuomioistuimen tuomareiden ja julkisasiamiesten sekä unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden pätevyysvaatimuksista seuraavaa: tuomarit ja julkisasiamiehet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka täyttävät EUT-sopimuksen 253 ja 254 artiklassa tarkoitettut vaatimukset. Mainittujen artikloiden määräysten mukaan unionin tuomioistuimen tuomarit ja julkisasiamiehet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka täyttävät kotimaassaan korkeimpien tuomarin virkojen kelpoisuusvaatimukset tai ovat tunnetusti päteviä lainoppineita. Unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien osalta mainitun riippumattomuusvaatimuksen lisäksi valittavien henkilöiden on oltava päteviä korkeaan tuomarin virkaan.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990), sellaisena kuin se on muutettuna yhdennellätoista pöytäkirjalla (SopS 86/1998), 20 artiklan mukaan *Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa* on korkeiden sopimuspuolten luvun mukainen määrä tuomareita. Sopimuksen 21 artiklan mukaan tuomareilla on oltava korkea moraalit. Lisäksi heillä on oltava joko pätevyys ylimpiin oikeusvirkoihin tai heidän tulee olla päteviksi tunnustettuja oikeusoppineita. Ihmisoikeussopimuksen 14. pöytäkirjan voimaantulon jälkeen tuomareiden toimikausi on nykyisen kuuden vuoden sijaan yhdeksän vuotta eikä uudelleenvalinta enää ole mahdollista. Pöytäkirjan mukaan toimikausi päättyy tuomarin täydessä 70 vuotta. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous valitsee tuomarin kunkin sopimuspuolen toimittamasta, kolme ehdokasta sisältävästä luettelosta. Parlamentaarinen yleiskokous on kehottanut vuonna 2004 sopimusvaltioita luetteloa laatiessaan ottamaan huomioon seuraavat seikat: (1) hakuilmoitus on julkaistu asianmukaisissa lehdissä; (2) ehdokkailla on kokemusta ihmisoikeuksista; (3) jokaisessa luettelossa on sekä mies- että naisehdokkaita; (4) ehdokkaat osaavat riittävän hyvin ainakin yhtä tuomioistuimen kahdesta virallisesta kielestä (ranska ja englanti); (5) ehdokasluettelon nimet ovat aakkosjärjestyksessä; ja (6) mahdollisuuksien mukaan ei tulisi esittää henkilöä, jonka valinta saattaisi johtaa tarpeeseen nimittää *ad hoc*-tuomari. Viimeksi mainittua kohtaa Euroopan neuvoston ministerikomitea ei kuitenkaan ole kannattanut kaikilta osin. Parlamentaarinen yleiskokous on myös vuonna 2008 päättänyt sallia poikkeuksia siitä, että ehdokasluettelossa tulee olla sekä mies- että naisehdokkaita, jos sopimusvaltio osoittaa, että se ei yrityksestä huolimatta ole onnistunut löytämään päteviä, vaille edustusta jäänyttä sukupuolta olevia ehdokkaita. Euroopan ihmisoikeussopimus ei sisällä määräyksiä siitä, miten sopimusvaltioiden tulisi nimetä kolme ehdokastaan.

Pysyvä välitystuomioistuin oli perustamisaikanaan ensimmäinen valtioiden välisiä riitoja varten maailmanlaajuisesti puitteet tarjonnut ratkaisumekanismi. Välitystuomioistuin muodostuu noin 350 nimeä käsittävästä jäsenluettelosta, josta riidan osapuolet voivat

valita haluamansa henkilöt tietyn riidan ratkaisemista varten. Kansainvälisten riitaisuuksien sovinnollisesta ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 11/1924) 44 artiklan mukaan jokainen sopimusvaltio määrää jäseneksi enintään neljä kansainvälisissä oikeuskysymyksissä päteväksi tunnustettua henkilöä, joilla on tunnetusti korkea moraalit ja jotka ovat halukkaita vastaanottamaan välitystuomarin toimen. Välitystuomioistuimen jäsenten toimikausi on kuusi vuotta, ja heidän määräyksensä voidaan uudistaa. Sopimusvaltion määräämät henkilöt muodostavat tämän valtion niin sanotun kansallisen PCA-ryhmän.

Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön (SopS 1/1956) mukaan tällaisilla kansallisilla ryhmillä on oikeus asettaa ehdokkaita Kansainvälisen tuomioistuimen tuomarivaleja varten. Suomen kansallisessa PCA-ryhmässä ovat viime aikoina olleet edustettuina oikeustieteelliset tiedekunnat, ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö sekä tuomioistuinlaitos. Käytäntö perustuu perussäännön 6 artiklan määräykseen, jonka mukaan kansallisen ryhmän on suotavaa tiedustella ”maansa korkeimman oikeuden, oikeustieteellisten tiedekuntien ja oikeustieteellisten opetuslaitosten sekä kansallisten oikeustieteellisten akatemiojen ja kansainvälisten oikeustieteellisten akatemiojen kansallisten osastojen mielipidettä” ennen tuomariehdokkaan asettamista.

Kansainvälisen tuomioistuimen perussääntö sisältää määräyksiä tuomariehdokkaiden nimeämisestä ja pätevyysvaatimuksista. Perussäännön 5 artiklan mukaan ”vähintään kolme kuukautta ennen vaalipäivää on Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin kehoitettava kirjallisesti tähän perussääntöön yhtyneisiin valtioihin kuuluvia Pysyvän välitystuomioistuimen jäseniä (...) määrääjän kuluessa kansallisten ryhmiensä nimessä tekemään ehdotuksen henkilöistä, jotka täyttävät tuomioistuimen jäsenille asetetut vaatimukset”.

Artiklan mukaan mikään ryhmä ei saa esittää enempää kuin neljää henkilöä, joista enintään kaksi saa olla sen omia kansalaisia. Ehdokkaiden lukumäärä ei missään tapauksessa saa olla täytettävien paikkojen kaksinkertaista määrää suurempi.

Perussäännön 5 artiklan mukaan Pysyvän välitystuomioistuimen jäsenet asettavat ehdokkaat kansallisten ryhmiensä nimissä. Nimeämispäätöksen tekoon ei näin ollen voi osallistua muita henkilöitä. Jäsenet voivat kuitenkin kuulla asiantuntijoita. Edellä selostetun mukaisesti perussäännön 6 artiklassa on erikseen suositeltu tiettyjen tahojen kuulemista ennen ehdokkaan asettamista.

Perussäännön 4 artiklan mukaan YK:n yleiskokous ja turvallisuusneuvosto valitsevat Kansainvälisen tuomioistuimen jäsenet Pysyvän välitystuomioistuimen kansallisten ryhmien esittämistä ehdokkaista. Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön 2 artikla sisältää tuomariehdokkaiden pätevyysvaatimukset: tuomioistuimen muodostavat riippumattomat tuomarit, jotka valitaan heidän kansallisuuteensa katsomatta henkilöistä, joilla on korkea moraalinen ja jotka täyttävät ylimpien oikeusvirkojen hoitamiseen kunkin kotimaassa vaadittavat ehdot tai joilla oikeusoppineina on yleisesti tunnustettu pätevyys kansainvälisen oikeuden alalla. Tuomioistuimessa on kaikkiaan viisitoista jäsentä. Tuomaripaikat ovat jakautuneet YK:ssa noudatettavan maantieteellisen ryhmäjaon mukaisesti siten, että läntisten ja muiden maiden ryhmällä, johon Suomikin kuuluu, on yhteensä viisi paikkaa. Käytännössä turvallisuusneuvoston pysyvillä jäsenmailla on aina ehdokkaan asetettuaan ollut tuomioistuimessa omaa kansallisuutta oleva tuomari.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön (SopS 56/2002) 36 artiklassa määrätään, että sopimusvaltiot voivat nimetä ehdokkaita tuomioistuimen tuomari-vaalia varten kahdella tavalla. Ensinnäkin sopimusvaltiot voivat käyttää korkeimpiin tuomarinvirkoihin soveltamaansa ehdokkaiden nimeämismenettelyä. Vaihtoehtoisesti sopimusvaltiot voivat käyttää Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännössä määrättyä menettelyä. Suomi on soveltanut nimeämismenettelyssä jälkimmäistä vaihtoehtoa. Kunkin sopimusvaltio voi nimetä yhden ehdokkaan, jonka ei tarvitse olla kyseisen sopimusvaltion kansalainen edellyttäen, että ehdokas on jonkin sopimusvaltion kansalainen.

Rooman perussäännön 36 artiklan mukaan sopimusvaltiot valitsevat tuomarit sellaisten nuhteettomien, puolueettomien ja luotettavi-

en henkilöiden joukosta, jotka ovat kotivaltioissaan päteviä korkeimpiin tuomarinvirkoihin. Jokaisen tuomioistuimen vaaliin osallistuvan ehdokkaan tulee olla todistettavasti pätevä rikosoikeuden ja rikosprosessioikeuden alalla, ja hänellä on lisäksi oltava tarpeeksi kokemusta rikosoikeudenkäynneistä joko tuomarina, syyttäjänä, asianajajana tai muussa vastaavassa ominaisuudessa. Vaihtoehtoisesti ehdokkaan tulee olla todistettavasti pätevä asiaan liittyvillä kansainvälisen oikeuden, kuten kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuksien aloilla, ja hänellä on lisäksi oltava laaja kokemus sellaisesta oikeudellisesta ammatista, joka liittyy tuomioistuimen oikeudenkäyttötehtäviin. Jokaisen tuomioistuimen vaaliin osallistuvan ehdokkaan tulee osata erittäin hyvin ainakin yhtä tuomioistuimen työkielistä (ranska ja englanti) ja käyttää sitä sujuvasti.

Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa on 18 tuomaria. Rooman perussäännön sopimusvaltioiden kokouksen vuonna 2004 hyväksymän päätöslauselman mukaisesti vaalissa tulee ottaa huomioon, onko ehdokkaan pätevyys rikos- ja rikosprosessioikeudesta vai kansainvälisestä oikeudesta, sekä ehdokkaita asettaneiden sopimusvaltioiden kuuluminen maantieteellisiin ryhmiin samoin kuin ehdokkaiden sukupuoli. Tuomareiden toimikausi on yhdeksän vuotta. Tuomaria ei voida valita tehtävään uudeksi yhdeksän vuoden toimikaudeksi.

YK:n merioikeusyleissopimuksen VI liitteeseen sisältyvän *Kansainvälisen merioikeustuomioistuimen* perussäännön (SopS 50/1996) 2 artiklan mukaan tuomioistuimessa on 21 riippumatonta jäsentä, jotka valitaan kiistattomasti tasapuolisiksi ja rehellisiksi sekä merioikeuden alalla päteviksi tunnustetuista henkilöistä. Perussäännön 4 artiklan mukaan jokainen sopimusvaltio voi nimetä ehdokkaaksi enintään kaksi henkilöä, joilla on 2 artiklassa määrätty pätevyys. Sopimusvaltiot valitsevat tuomioistuimen jäsenet näin nimetyistä henkilöistä koostuvasta luettelosta. Perussäännön 3 artiklan mukaan jokaisesta maantieteellisestä ryhmästä tulee olla vähintään kolme jäsentä. Sopimusvaltioiden kokouksessa vuonna 2009 sovitun mukaisesti läntisten ja muiden maiden ryhmällä on merioikeustuomioistuimessa kolme paikkaa. Li-

säksi yksi paikka täytetään tästä ryhmästä, Aasian ryhmästä tai Afrikan ryhmästä. Tuomareiden toimikausi on yhdeksän vuotta.

Jugoslavia-tuomioistuimen ja *Ruanda-tuomioistuimen* perussäännöt hyväksyttiin YK:n turvallisuusneuvoston YK:n peruskirjan VII luvun nojalla hyväksymillä sitovilla päätöslauselmilla 827 (1993) ja 955 (1994). Jugoslavia-tuomioistuimen perussäännön 12 artiklan mukaan tuomioistuimessa on enintään kuusitoista pysyvää tuomaria, jotka ovat kaikki eri kansallisuutta, ja yhdellä kertaa enintään kaksitoista *ad litem* -tuomaria, jotka ovat kaikki eri kansallisuutta. Perussäännön 13 artiklan mukaan tuomareilla tulee olla korkea moraalit ja heidän tulee olla puolueettomia ja luotettavia henkilöitä, jotka täyttävät ylimpien oikeusvirkojen hoitamiseen kunkin kotimaassa vaadittavat ehdot. Tuomareilla tulee olla asiantuntemusta sekä rikosoikeudesta että kansainvälisestä oikeudesta. Perussäännön 13 bis artiklassa määrätään, että kukin valtio voi nimetä enintään kaksi ehdokasta, jotka täyttävät 13 artiklassa mainitut pätevyysvaatimukset ja ovat eri valtioiden kansalaisia sekä myös eri valtion kansalaisia kuin kaksi tuomioistuimen valitusosastoon kuuluvaa Ruanda-tuomioistuimen tuomaria. Perussäännön 13 ter artiklan mukaan valtiot voivat nimetä tuomioistuimen *ad litem* -tuomareiden vaalissa ehdokkaaksi enintään neljä henkilöä, jotka täyttävät 13 artiklan pätevyysvaatimukset. Nimeämisessä on kiinnitettävä huomiota nais- ja miesehdokkaiden tasapuoliseen edustukseen. Ruanda-tuomioistuimen tuomarivaaleja koskevat määräykset ovat pitkälti samansisältöiset. Tuomarit valitsee YK:n yleiskokous turvallisuusneuvoston laatimasta ehdokasluettelosta. Toimikausi on neljä vuotta. *Ad litem* -tuomari voi kuitenkin tänä aikana olla palveluksessa enintään kolmen vuoden ajan.

Kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomari- ja jäsenehdokkaiden kansallinen valinta- ja nimeäminen Suomessa

Suomessa ei ole yhtenäistä menettelyä kansallisten tuomari- ja jäsenehdokkaiden valitsemiseksi ja nimeämiseksi kansainvälisiin

tuomioistuihin ja Euroopan unionin tuomioistuimeen.

Ehdokkaiden kansallista nimeämistä koskevan päätöksenteon valmistelusta ei ole unionin tuomioistuinta ja unionin yleistä tuomioistuinta lukuun ottamatta erityisiä tuomioistuinkohtaisia säännöksiä. EU:n tuomioistuimen osalta tulee sovellettavaksi valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen (393/2007) 1 §:n 8 kohta, jonka mukaan valtioneuvoston kanslian tehtävänä on muun muassa Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta koskevat nimitysasiat. Lissabonin sopimuksella näiden tuomioistuinten nimiksi tuli unionin tuomioistuin ja unionin yleinen tuomioistuin.

Kansainvälisten tuomioistuinten osalta kansallinen valinta- ja nimeäminen perustuu perustunut valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) ja valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) ministeriöiden toimialajakoa koskeviin yleisiin säännöksiin, sekä soveltuvin osin näiden tuomioistuinten perussääntöjen määräyksiin.

Valtioneuvostosta annetun lain 8 §:n mukaan toimialajako kansainvälisissä asioissa määräytyy kansallisen toimialajaon perusteella. Valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet käsittelee se ministeriö, jonka toimialaan asia sisällöltään kuuluu. Ulkoasiainministeriö käsittelee lisäksi merkittäviä ulko- ja turvallisuuspoliittisia näkökohtia sisältävän valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen.

Valtioneuvoston ohjesääntö sisältää yksityiskohtaisemmat säännökset ministeriöiden välisestä toimialajaosta. Toimialajakoa koskeva pääsääntö perustuu ohjesäännön 10 ja 11 §:ään. Niiden mukaan toimivaltainen on se ministeriö, jonka toimialaan asia pääosaltaan kuuluu, ja kyseinen ministeriö käsittelee myös oman toimialansa kansainväliset asiat. Ministeriökohtaisista tehtävistä säädetään ohjesäännön 12—24 §:ssä. Kansainvälisiin tuomioistuihin nimettävien tuomari- ja jäsenehdokkaiden kansallisen valinnan ja nimeämisen kannalta merkittäviä ovat ohjesäännön 12—14 §, joissa säädetään valtioneuvoston kanslian, ulkoasiainministeriön ja oikeusministeriön toimialaan kuuluvista tehtävistä. Ohjesäännön 12 §:n mukaan Euroo-

pan unionissa päätettävien asioiden valmistelun ja käsittelyn yhteensovittaminen kuuluu valtioneuvoston kanslian toimialaan. Ohjesäännön 13 §:ssä säädetään puolestaan, että kansainväliset lainkäyttö- ja tutkintaelimet kuuluvat ulkoasiainministeriön toimialaan. Ohjesäännön 14 §:n nojalla tuomioistuinlaitokseen liittyvistä asioista sekä muusta oikeushoidosta vastaa oikeusministeriö.

Ministeriöiden välinen vastuunjako on toteutettu siten, että ulkoasiainministeriö vastaa nimeämisasian valmistelusta kansainvälisiin tuomioistuimiin. Edellä selostetun mukaisesti unionin tuomioistuinta ja unionin yleistä tuomioistuinta koskevat nimitysasiat kuuluvat valtioneuvoston kanslian tehtäviin.

Tuomari- ja jäsen ehdokkaiden nimeäminen menettelyä koskevien kattavien ja yhdenmukaisten säännösten puuttuminen on merkinnyt sitä, että toimivaltaiset ministeriöt ovat päättäneet tapauskohtaisesti, miten ehdokasasettelun valmistelu on ollut tarkoituksenmukaisinta toteuttaa.

Päätöksenteon valmistelussa noudatettu menettely on vaihdellut riippuen siitä, mistä tuomioistuimesta on ollut kyse. Esimerkiksi hakuprosessin julkistamista ei ole käytetty säännönmukaisesti, tosin Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen avoimena olevista tuomarin tehtävistä on viime hakukierroksilla julkaistu ilmoitukset Virallisessa lehdessä, johtavissa valtakunnallisissa sanomalehdissä sekä internetissä. Myös eri ministeriöiden välinen yhteistyö ehdokasvalintojen valmistelussa on vaihdellut tapauksesta toiseen. Valintamenettelyyn ei ole liittynyt säännönmukaista ja yhtenäistä kuulemis- tai lausuntopyyntömenettelyä, vaan yhteydenpito on ollut epävirallista, ja ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttäminen on jäänyt asiaa hoitavan ministeriön harkintaan. Viime hakukierroksilla ilmoittautumisia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomari tehtävään on ennen ehdokasasettelusta päättämistä käsitelty erikseen tätä varten muodostetussa valintapaneelissa.

Kansallisten tuomari ehdokkaiden nimeämisestä koskevassa päätöksenteossa ei ole myöskään seurattu yhtenäistä menettelyä. Unionin tuomioistuimeen ja unionin yleiseen tuomioistuimeen nimettävistä tuomari- ja jäsen ehdokkaista on päätetty valtioneuvoston

ohjesäännön 3 §:n mukaisesti valtioneuvoston yleisistunnossa valtioneuvoston kanslian esittelystä. Kansainvälisten tuomari ehdokkaiden nimeäminen on puolestaan ratkaistu valtioneuvoston ohjesäännön 13 §:n nojalla ulkoasiainministeriössä siltä osin kuin kyse ei ole ollut Suomen kansallisen PCA-ryhmän toimivaltaan kuuluvista nimeämis päätöksistä. Ulkoasiainministeriössä päätösvalta on ollut ulkoasiainministerillä. Tarkastelun alla olevista tuomioistuimista Pysyvä välitystuomioistuin on ainoa, jonne Suomi voi suoraan määrätä jäseniä. Tasavallan presidentti on tehnyt tätä koskevat päätökset.

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

Yleistä

Pohjoismaissa ja EU:n jäsenvaltioissa on käytössä erilaisia tuomari- ja jäsen ehdokkaiden valinta- ja nimeämis menettelyjä kansainvälisiin tuomioistuimiin ja EU-tuomioistuimeen. Tässä olevat yhteenvedot perustuvat käytettävissä oleviin tietoihin, minkä vuoksi ne eivät ole esitysrakenteeltaan tai yksityiskohtaisuudeltaan yhteneviä.

Yleisesti voidaan erottaa muutama useamman maan käytännössä esiintyvä pääpiirre. Valmisteluvaihe koordinoidaan pääsääntöisesti joko ulkoasiainministeriössä tai oikeusministeriössä tai molempien yhteistyönä. Myös muut esimerkiksi Suomen valtioneuvoston kansliaa vastaavat elimet saattavat osallistua valinnan valmisteluun. Joissain maissa ministeriöt perustavat erillisen asiaa valmistelevan työryhmän. Ehdokkaasta päättää yleensä ministeriöiden tai muun valmistelevan elimen esityksestä joko hallitus tai yksittäinen ministeri.

Valtaosassa Euroopan maista ehdokkaiden valinta- ja nimeämis menettelystä kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin ei pääsääntöisesti ole nimenomaisia säännöksiä. Näitä ovat esimerkiksi Belgia, Espanja, Islanti, Iso-Britannia, Italia, Norja, Ruotsi, Tanska ja Tshekki. Näissä maissa käytäntö vaihtelee suuresti. Esimerkiksi Espanjassa menettely on vapaamuotoinen, ja Belgiassa puolestaan

käytetään kirjoittamattomiin sääntöihin perustuvaa vakiintunutta menettelyä.

Joissakin maissa on säädetty ehdokkaiden nimeämismenettelystä EU-tuomioistuimeen tai sellaisiin tuomioistuihin, joissa valtiolla on jäsenvaltiokohtainen paikka, mutta muiden kansainvälisten tuomioistuinten osalta menettely on jätetty sääntelemättä. Näin on esimerkiksi Alankomaissa, Liettuassa, Puolassa, Saksassa, Slovakiassa, Unkarissa ja Virossa.

Ruotsi

Ruotsissa ei ole varsinaista hakumenettelyä. Tehtävää ei laiteta viralliseen hakuun, vaan hallituksen kanslia kartoittaa vartenotettavat ehdokkaat ja kutsuu heitä ilmoittautumaan ehdokkaiksi. Ehdokkaiden nimeämistä valmistellaan hallituksen kanslian sisällä lähinnä ulkoasiainministeriössä ja oikeusministeriössä sekä tarvittaessa koordinoiden muiden ministeriöiden kanssa. Hallitus tekee nimeämispäätöksen.

Tanska

Tanskassa ei ole toistaiseksi ollut yhtenäistä, julkista ja muodollista nimeämismenettelyä. Viime vuosina etenkin tuomareita edustavat ammattiliitot ovat vaatineet menettelyjen uudistamista ja läpinäkyvyyden lisäämistä. Valinta- ja nimeämiskäytäntöä on sittemmin ryhdytty uudistamaan.

Ensi vaiheessa uudet menettelyt koskevat vain Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta, unionin tuomioistuinta ja unionin yleistä tuomioistuinta. Tehtävä laitetaan avoimeen hakuun ja siitä tiedotetaan laajasti. Kolmesta soveltuvimmasta hakijasta laaditaan luettelo ja heidät asetetaan paremmuusjärjestykseen. Nimeämispäätöksen tekee hallituksen nimitysvaliokunta, johon kuuluu pääministeri, oikeusministeri, valtionvarainministeri ja talous- ja elinkeinoministeri. Käsittelyyn osallistuu aina myös se ministeri, jonka toimialaan nimeämisasiasia kuuluu.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen osalta sovelletaan Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön mukaista menettelyä. Muiden kansainvälisten tuomioistuinten osalta ulkoasiainministeriö laatii oikeusministeriön alai-

sen tuomioistuinhallituksen kannan sekä muiden mahdollisten ehdotusten pohjalta ja muita asianomaisia ministeriöitä kuultuaan esityksen hallituksen nimitysvaliokunnalle.

Norja

Norjassa ei ole yhtenäistä kansallista menettelyä tuomari- ja jäsen ehdokkaiden nimeämiseksi vaan käytäntö vaihtelee tuomioistuimesta riippuen. Jako voidaan tehdä niiden tuomioistuinten välillä, joissa Norjalla on sopimusvaltiokohtainen paikka, ja niiden, joihin Norja voi halutessaan asettaa ehdokkaan.

Kun kyseessä on EFTA-tuomioistuin, jossa on aina norjalainen tuomari, valintamenettelystä pyritään tiedottamaan mahdollisimman laajasti. Yksittäiset henkilöt ja instituutiot voivat tehdä ehdotuksia sopivista ehdokkaista, ja ministeriöt voivat ottaa yhteyttä mahdollisiin hakijoihin. Ulkoministeriö, oikeusministeriö ja pääministerin kanslia arvioivat yhdessä ehdokkaat. Päätös tehdään näiden kesken konsensuksella.

Norja on uudistanut vuonna 2009 kansallisten ehdokkaitensa nimeämismenettelyä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Oikeusministeriö tiedottaa laajasti avoimena olevasta tehtävästä ja nimittää neuvoa-antavan valintakomitean, jonka tehtävänä on arvioida hakijat ja laatia perusteltu esitys kolmen ehdokkaan luetteloksi. Komiteaan kuuluu viisi jäsentä, jotka nimitetään korkeimman oikeuden, *regjeringsadvokatin* (hallinnollisesti pääministerin kanslian alainen valtion asianajotoimisto siviiliasioissa), Ihmisoikeuskeskuksen ja Norjan asianajajaliiton esityksestä. Komiteaa johtaa kansallisten tuomarien nimittämistä käsittelevän neuvoa-antavan valintaneuvoston johtaja. Komitea antaa ehdotuksensa oikeusministeriölle, joka tekee päätöksen ehdokkaista esiteltyään nimet muille ministereille ja pääministerin kanslialle. Jos komitean ehdotuksesta halutaan poiketa, oikeusministeriön tulee pyytää komitean lausuntoa henkilöstä tai henkilöistä, jotka eivät olleet komitean listalla.

Norjan ehdokkaiden valinta muihin kansainvälisiin tuomarintehtäviin on tapahtunut ilman julkista hakumenettelyä. Norjassa ei ole perinteisesti perustettu virallisia komite-

oita tai työryhmiä ehdokkaiden nimeämistä varten. Nimeäminen tapahtuu yleensä esimerkiksi oikeusministeriön, ulkoministeriön, pääministerin kanslian ja korkeimman oikeuden yhteistyönä.

Iso-Britannia

Iso-Britanniassa ei ole yhtenäistä menettelyä valtion nimetessä tuomari- ja jäsen ehdokkaita kansainvälisiin tuomioistuimiin ja EU-tuomioistuimeen. Esimerkiksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomariehdokasvalinnassa vuonna 2002 seurattiin samaa menettelyä kuin valittaessa tuomariehdokkaita Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Virasta ilmoitettiin ensin valtakunnallisissa sanomalehdissä. Hakijoiden joukosta seulottiin viisi ehdokasta, joita haastatteli vastuuministeriöiden edustajista, tuomioistuintuomareista ja maallikkojäsenestä koostuva valintalautakunta. Lautakunta asetti soveltuviksi katsomansa ehdokkaat paremmuusjärjestykseen, minkä jälkeen oikeusministeri tiedusteli ulkoasiainministerin kantaa lautakunnan esittämästä henkilöstä hallituksen lopullista nimeämispäätöstä varten.

Menettely oli vastaavanlainen myös nimettäessä viimeksi julkisasiamies ehdokas unionin tuomioistuimeen.

Muiden tuomioistuinten osalta menettelyssä on ollut tuomioistuinkohtaisia erityispiirteitä.

Saksa

Liittovaltion tuomarivaalilain muutos on tullut voimaan Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä. Sen mukaan liittovaltion oikeusministeri ja liittovaltion tuomarivalintavaliokunnan jäsenet voivat tehdä ehdotuksia Saksan ehdokkaaksi unionin tuomioistuimen tuomariksi tai jäseneksi taikka unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi. Liittohallitus nimeää ehdokkaan tuomarivalintavaliokunnan esityksestä ja suostumuksella.

Saksalaisten tuomariehdokkaiden nimeämistä kansainvälisiin tuomioistuimiin ei säännellä lainsäädännössä. Vakiintunut käytäntö on, että vastuuministeriö koordinoi nimeämisasiä muiden asianomaisten ministe-

riöiden kanssa. Nimeäminen tehdään yleensä liittohallituksen päätöksellä. Menettely ei koske Kansainvälistä rikostuomioistuinta, jossa seurataan Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännön mukaista menettelyä.

Puola

Puolassa ministerineuvosto päättää Puolan ehdokkaan nimeämisestä unionin tuomioistuimeen ulkoministeriön toimittaman luettelon pohjalta ja konsultoituaan ministerineuvoston EU-valiokuntaa ja parlamentin EU-valiokuntaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen osalta ulkoministeriö perustaa toimikunnan ehdokasvalintaa varten. Menettely perustuu ministerineuvostosta 1996 annetun lakiin.

Muiden kansainvälisten tuomioistuinten osalta Puolassa ei ole säänneltyä menettelyä. Ulkoasiainministeriö valmistelee nimeämisasiä ja pyytää muilta ministeriöiltä lausuntoa mahdollisista ehdokkaista. Ulkoasiainministeri tekee tämän pohjalta lopullisen päätöksen. Hakumenettely ei ole julkinen. Yleissäännöksiä avoimuudesta nimeämismenettelyssä ei ole.

Alankomaat

Alankomaissa unionin tuomioistuimeen ja unionin yleiseen tuomioistuimeen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen nimettävien ehdokkaiden nimeämismenettelystä säädetään vuoden 2000 nimeämismenettelysäännössä. Viran avautumisesta ilmoitetaan kolmessa määrätyssä lehdessä. Seuraavassa vaiheessa neuvoa-antava toimikunta antaa arvionsa vähintään kolmesta ehdokkaasta. Toimikunnan laatima suositus ei ole julkinen. Suosituksessa ehdokkaat pisteytetään, mutta yhdellekään ehdokkaalle ei anneta etusijaa, eikä suositus ole sitova. Pisteytyksen perusteella hallitus voi tehdä valintansa. Jos hallitus kuitenkin poikkeaa suosituksesta, tulee se selvästi perustella. Hallituksella on lopullinen päätösvalta asiassa.

Ehdokkaan Kansainvälisen tuomioistuimen tai Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuo-

mariksi asettaa Alankomaiden kansallinen PCA-ryhmä.

Unkari

Unkarissa nimeämismenettely unionin tuomioistuimeen ja unionin yleiseen tuomioistuimeen perustuu asetukseen, jonka mukaan hallitus nimeää maan ehdokkaat kyseisiin tuomioistuihin pääministerin esityksestä. Parlamentilla on oikeus kuulla hallituksen esittämää ehdokasta, mutta sillä ei ole oikeutta päättää ehdokkaasta.

Kansainvälisten tuomioistuinten tuomari ehdokkaiden nimeämisvalmistelusta vastaa ulkoasiainministeriö, joka koordinoi valmistelua ja konsultoi muun muassa oikeus- ja sisäministeriötä, yliopistoja ja tutkimuslaitoksia. Ulkoasiainministeri päättää ehdokkaan nimeämisestä.

Viro

Virossa maan ulkomaansuhteita koskevan lain mukaan ulkoasiainministeriö vastaa maan edustuksesta kansainvälisissä tuomioistuimissa. Viron hallituksen ohjesäännössä ja asetuksessa on erikseen säädetty ehdokkaiden nimeämisestä unionin tuomioistuimeen ja unionin yleiseen tuomioistuimeen. Näihin tuomioistuihin Viron ehdokkaan nimeää hallitus ulkoasiainministerin esityksestä. Ulkoasiainministeri tekee esityksen yhteisymmärryksessä oikeusministerin kanssa kuultuaan sitä ennen nimeämisasiaa valmistelevaa komissiota, jonka jäseniä ovat korkeimman oikeuden presidentti, oikeuskansleri ja valtiosihteeri. Komissio tutkii saadut hakemukset ja kuulee ehdokkaita. Myös muiden kansainvälisten tuomioistuinten osalta päätösvalta on Viron hallituksella ulkoasiainministerin toimiessa esittelijänä.

Slovenia

Sloveniassa on säädetty sekä unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen että kansainvälisten tuomioistuinten tuomari ehdokkaiden nimeämismenettelystä. Menettely perustuu lakiin ehdokkaiden esittämisestä kansainvälisten tuomioistuinten tuomareiksi. Toimivaltainen ministeriö il-

moittaa haettaviksi tuomioistuimen tehtävät. Oikeusministeriö käsittelee ja hyväksyy hakemukset hallintomenettelylain mukaan, ja päätöksestä saa valittaa hallintovalituslain mukaan. Oikeusministeriö välittää presidentille hakemukset, joita ei ole hylätty. Presidentti pyytää hallituksen ja Juridisen neuvoston mielipiteen hakijoista ja lähettää esityksensä ehdokkaiksi parlamentille lopullista valintaa varten. Tuomari ehdokkaan valitsee parlamentti salaisella äänestyksellä parlamentin jäsenten ääntenemmistöllä.

1.3 Nykytilan arviointi

Suomen nykyinen valinta- ja nimeämismenettely on ollut toimiva, ja Suomi on kyennyt asettamaan erittäin korkeatasoisia ehdokkaita kansainvälisiin tuomioistuihin ja EU-tuomioistuimeen. Harkittaessa ehdokkaan asettamista kansainvälisten tuomioistuinten tuomarivaaleihin joudutaan usein ottamaan huomioon tuomioistuimen osalta sovellettava maantieteellinen paikkajako, ellei tuomioistuimessa ole sopimusvaltiokohtaista paikkaa kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa. Käytännössä ehdokkaan valitukseksi tuleminen on myös edellyttänyt, että kyseinen henkilö on voitu esitellä kaikkien Pohjoismaiden yhteisenä ehdokkaana, mikä edellyttää etukäteiskonsultaatioita Pohjoismaiden kanssa niin vaaliin osallistumisen kuin ehdokkaan henkilönkin osalta. Vaalikampanjat ovat olleet pitkäkestoisia, joten muiden Pohjoismaiden tuki on täytynyt varmistaa hyvissä ajoin, käytännössä jo pari vuotta ennen vaaleja. Nykyinen joustava menettely on osoittautunut toimivaksi erityisesti tilanteissa, joissa suomalais ehdokkaan menestyksellinen vaalikampanja on edellyttänyt tällaista tukea.

Yhdenmukaisen ja avoimuutta korostavan kansallisen valinta- ja nimeämismenettelyn puuttuminen antaa kuitenkin aihetta nykyisen järjestelmän tarkistamiseen. Tuomari- ja jäsen ehdokkaiden nimeämistä koskeva päätöksenteko on osa normaalia hyvän hallinnon vaatimusten mukaista viranomaistoimintaa. Asiasta kiinnostuneilla tulisi olla parempi mahdollisuus seurata ja saada tietoa Suomen ehdokkaiden nimeämisestä kansainvälisissä tuomioistuimissa ja EU-tuomioistuimessa avoimena oleviin tuomarin ja jäsenen tehtäviin.

Avoimeen valmisteluun perustuva ja läpinäkyvässä menettelyssä tapahtuva kansallisten ehdokkaiden valinta tarjoaa kiinnostuneille mahdollisuuden hakeutua kyseessä oleviin tehtäviin ja turvaa jatkossakin kansainvälisiin tuomioistuimiin ja EU-tuomioistuimeen ehdokkaiksi asetettavien korkean ammattitaidon.

Nykyisen järjestelmän kehittämistä puoltaa myös se, että säännönmukaiseen ministeriöiden ja muiden oikeudellisella alalla toimivien tahojen yhteistyöhön perustuva menettely toisi monipuolisempaa asiantuntemusta kansallisten tuomari- ja jäsen ehdokkaiden valintaan. Olisi myös sopivaa, että kansalliset ehdokkaat nimettäisiin korkealla tasolla menettelyssä, joka myös muodollisesti vastaa ajatusta siitä, että kyseessä ovat nimenomaan Suomen hallituksen nimissä esitettävät ehdokkaat. Kansallisen valinta- ja nimeämismenettelyn kehittämisessä on myös ylläpidettävä Suomen asemaa kansainvälisestäkin tunnettuna hyvän hallinnon ja avoimuuden maana ja näiden periaatteiden edistäjänä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on kehittää Suomen sisäisen päätöksentekojärjestelmän avoimuutta ja yhdenmukaisuutta tavalla, joka turvaisi edelleen mahdollisimman hyvien ehdokkaiden valinnan, kun asetetaan kansallisia ehdokkaita kansainvälisiin tuomioistuimiin ja EU-tuomioistuimeen. Nykyistä avoimemmalla ja yhdenmukaisemmalla menettelyllä on tarkoitus hyvän hallinnon vaatimusten mukaisesti antaa asiasta kiinnostuneille nykyistä paremmat mahdollisuudet seurata ja saada tietoa menettelystä sekä hakea ehdokkuutta, tuoda päätöksentekoon monipuolisempaa asiantuntemusta sekä varmistaa edelleen nimettävien ehdokkaiden korkea ammattitaito.

2.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että avoimena olevista kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtävistä,

joihin Suomi nimeää yhden tai useamman kansallisen ehdokkaan, olisi lähtökohtaisesti aina ilmoitettava julkisesti. Hyvää hallintoa koskevien vähimmäisvaatimusten vuoksi pääsääntönä on pidettävä sitovaa ilmoittautumismenettelyä, jonka mukaan valinta tehtäisiin ilmoittautuneiden ja pätevänä pidettävien henkilöiden joukosta.

Kansallisen valintamenettelyn yhtenäisyys ja säännönmukaisuus puoltavat toimielimen perustamista valmistelemaan kaikki Suomessa tehtävät, kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen kansallisten tuomari- ja jäsen ehdokkaiden nimeämistä koskevat päätökset. Nimeämisasiaa esitetään valmisteltavaksi erityisessä pysyvässä asiantuntijaneuvottelukunnassa, jonka valtioneuvoston yleisistunto asettaisi kuudeksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunnan jäseninä olisivat valtioneuvoston kanslian, ulkoasiainministeriön, oikeusministeriön, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden edustajat, yliopistojen oikeustieteellistä tutkimusta ja opetusta tarjoavien yksiköiden edustaja ja Suomen Asianajajaliiton edustaja. Suomen PCA-ryhmän jäsenet olisivat edellä tarkoitettuja jäseniä. Neuvottelukuntaan kuuluisi jäsenenä myös kulloinkin kysymyksessä olevan nimeämisasian valtioneuvostolle esittelevän ministeriön erikseen määräämä henkilö.

Asian käsiteltyään neuvottelukunta antaisi lausuntonsa siitä, ketä tai keitä ilmoittautuneista tulisi esittää nimettäväksi Suomen ehdokkaiksi. Vaikka esittelevällä ministeriöllä olisi pääsääntöisesti velvollisuus ilmoittaa neuvottelukunnalle tarpeesta kutsua neuvottelukunta koolle ehdokasasettelun valmisteliseksi, ehdokasasettelusta päättäminen jäisi viime kädessä esittelevän ministeriön tehtäväksi. Asiantuntijaneuvottelukunnan lausunto ei olisi päätöksentekoa sitova.

Kansallisten tuomari- ja jäsen ehdokkaiden nimeämistä koskeva päätöksenteko esitetään selkeyden ja yhdenmukaisuuden vuoksi keskittäväksi yhdelle taholle. Perustuslain valossa tällainen tehtävä soveltuisi parhaiten valtioneuvostolle, erityisesti valtioneuvoston yleisistunnolle. Samoin perustein ehdotetaan asiaa oikeuskansleri Nikulan johdolla valmistelleen valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän antaman mietinnön mukaisesti

luovuttavan ulkoasiainministeriössä tehtävistä ehdokasasettelupäätöksistä sekä siitä käytännöstä, että tasavallan presidentti määrää Suomen PCA-ryhmän jäsenet.

Tuomariehdokkaiden kansallisessa valinta- ja nimeämismenettelyssä tulee ottaa huomioon Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet. Tämä tarkoittaa sitä, että Kansainvälisen tuomioistuimen ja valitun käytännön mukaisesti myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomariehdokkaiden nimeämisestä päätäisi valtioneuvoston yleisistunnon sijasta Suomen kansallinen PCA-ryhmä.

Tuomariehdokkaiden nimeämisellä kansainvälisiin tuomioistuihin ja EU-tuomioistuimeen on yhteiskunnallista ja kansainvälistäkin merkitystä siinä mielessä, että erityisesti unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisulla on huomattavia vaikutuksia Suomen ja muiden maiden lainsäädäntöön ja hallintokäytäntöön. Myös kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen sekä niiden tuomareiden ja jäsenten tehtävän tärkeys puoltaisi laintasoista sääntelyä.

Asiantuntijaneuvottelukuntaa koskevat säännökset ehdotetaan lisättäväksi tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin (205/2000). Lakiin lisättäisiin yleiset säännökset erityisesti asiantuntijaneuvottelukunnan asettamisesta, tehtävästä ja kokoonpanosta. Lakiin lisättäisiin myös asetukseenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan asettamisesta ja toiminnasta.

2.3 Toteuttamisvaihtoehdot

Ministeriöiden välinen vapaamuotoinen yhteistyö

Valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän tehtäväksi annettiin laatia ehdotus nimeämismenettelyn kehittämisestä Suomen nimessä tuomariehdokkaita kansainvälisiin ja Euroopan unionin tuomioistuihin. Mietinnössä käsiteltiin käsillä olevan esityksen mukaiseen asiantuntijaneuvottelukuntaan perustuvan mallin lisäksi myös ministeriöiden vapaamuotoiseen yhteistyöhön perustuvaa mallia, jossa ehdokasasettelua valmisteltai-

siin julkisen ilmoittautumismenettelyn jälkeen ministeriöiden kesken. Tässä mallissa yhteistyö voisi käytännössä tapahtua valmisteluryhmässä, joka perustuisi kansalliseen PCA-ryhmään. Valmisteluryhmän toiminta olisi vapaamuotoista, ja se voisi itse päättää omista tehtävistään ja niiden hoitamisessa sovellettavista menettelytavoista. Myös tässä mallissa ehdokasasettelusta päättäminen olisi jäänyt nimeämisasiän valtioneuvostolle esittelevän ministeriön tehtäväksi. Koska edellä kuvattu menettely perustuisi vapaamuotoisuuteen, sen käyttöönottoaminen ei edellyttäisi erityistä sääntelyä.

Työryhmän mukaan ministeriöiden välinen vapaamuotoisempi yhteistyö voisi tarjota joustavamman ja nopeamman menettelyn kansallisten ratkaisujen valmistelulle. Työryhmä ei kuitenkaan päätenyt esittämään kyseistä mallia. Työryhmä totesi, että joustavuuden kääntöpuolena olisi se, että ministeriöiden välisen yhteistyön toteutuminen jäisi käytännössä sen ministeriön aktiivisuuden varaan, jonka toimialaan kyseessä olevan kansainvälisen tuomioistuimen tai EU-tuomioistuimen katsotaan kuuluvan. Vapaamuotoinen yhteistyö ei myöskään takaisi ehdokasasettelun avoimuutta eikä ehdokasasettelussa sovellettavan menettelyn selkeyttä ja johdonmukaisuutta.

Tuomarivalintalautakunnan hyödyntäminen

Valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän mietinnöstä saadussa lausuntopalautteessa monet lausunnonantajat katsoivat, että uuden neuvottelukunnan perustamisen sijasta ehdokasasettelu olisi syytä jättää tuomarivalintalautakunnan tehtäväksi.

Kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen tuomari- ja jäsenehdokkaiden asettamisen valmistelussa on kuitenkin erityispiirteitä, joiden vuoksi pääosin tuomareista koostuva tuomarivalintalautakunta ei tähän valmistelutyöhön sellaisenaan soveltuisi. Kansainvälisissä tuomarivaaleissa Suomen on asetettava kansainvälisesti tunnettu ehdokas, jolle Suomen on mahdollista saada laajaa tukea muilta valtioilta. Tuomioistuinten perussäännöt eivät myöskään aina edellytä ja painota niitä valmiuksia, joita vaaditaan kansallisilta tuomareilta. Kansainvälisiin

tuomioistuimiin tai EU-tuomioistuimeen nimeävien ehdokkaiden valinnassa tulee myös ottaa huomioon esimerkiksi ehdokkaiden kyky työskennellä monikansallisessa ja monikielisessä ympäristössä. Näiden syiden vuoksi on tarpeen perustaa uusi neuvottelukunta.

Pysyvän välitystuomioistuimen Suomen jäsenten määrääminen

Valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän mietinnöstä antamassaan lausunnossa tasavallan presidentin kanslia katsoi, että Pysyvän välitystuomioistuimen Suomen jäsenten määräämistoimivalta olisi esitetystä poiketen perusteltua pitää edelleen tasavallan presidentillä. Tasavallan presidentin kanslia perusteli näkemystään ensiksi sillä, että perustuslain esitöissä korostetaan suomalaisten tuomarien nimittämismenettelyssä tuomioistuinten puolueettomuutta ja riippumattomuutta ja sen vuoksi tuomareiden nimittäminen on säädetty tasavallan presidentin tehtäväksi. Vastaava näkökohta on tasavallan presidentin kanslian mukaan huomionarvoinen myös valittaessa ehdokkaita muiden kuin kansallisten tuomioistuinten jäseneksi. Toiseksi, tasavallan presidentin osallistuminen kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen jäsenten valinta- ja nimeämismenettelyyn on tasavallan presidentin kanslian mukaan perusteltua perustuslain 93 §:n nojalla.

Esityksen tarkoituksena on selkeyttää ja yhdenmukaistaa Suomen sisäistä päätöksentekojärjestelmää Suomen asettaessa kansallisia ehdokkaita kansainvälisissä tuomioistuimissa ja EU-tuomioistuimessa avoimena oleviin tuomarin ja jäsenen tehtäviin. Tätä tarkoitusta varten ehdokkaita koskeva lopullinen päätöksentekovalta esitetään keskitettäväksi pääsääntöisesti valtioneuvoston yleisistunnolle, jolle tehtävä soveltuisi parhaiten perustuslain, valtioneuvostosta annetun lain ja valtioneuvoston ohjesäännön valossa. Esityksen mukaan tasavallan presidentin toimivalta määrätä Suomen PCA-ryhmän jäsenet ja ulkoasiainministeriön toimivalta nimetä Suomen ehdokkaat kansainvälisten tuomioistuinten tuomarivaaleissa siirretään valtioneuvoston yleisistunnolle. Edellä mainittu valtio-

neuvoston kanslian asettama työryhmä esitti tätä ratkaisua ja useat mietinnöstä lausunnon antaneet puolsivat sitä.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksellä on vaikutusta viranomaisten menettelytapoihin ja keskinäisiin toimivaltasuhteisiin. Ehdotetun uuden asiantuntijaneuvottelukunnan perustaminen vaikuttaa viranomaisten nykyisiin tuomari- ja jäsen ehdokkaiden valinnassa ja nimeämisessä käytettyihin menettelytapoihin. Valmistelu ja päätöksenteko yhtenäistyvät ja säännönmukaistuvat. Pysyvän välitystuomioistuimen Suomen jäsenten määräämisvalta siirtyy tasavallan presidentiltä valtioneuvoston yleisistunnolle. Vastaavasti päättävältä kansainvälisten tuomioistuinten tuomari- ja jäsen ehdokkaiden nimeämisestä siirtyy ulkoasiainministeriöltä valtioneuvoston yleisistunnolle.

Ehdotetun neuvottelukunnan toiminta on tarkoitettu hoitaa pääosin virkatyönä. Neuvottelukunnan ei arvioida kokoontuvan usein toimikautensa aikana, koska sellaisia kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen nimitysmenettelyjä, joihin esitettäisiin kansallisia ehdokkaita, järjestetään melko harvoin. Kustannuksia aiheutuu lähinnä ilmoituskuluista, jotka jäävät asianomaisen, nimeämisasian valtioneuvostolle esittelevän ministeriön hoidettaviksi, sekä neuvottelukunnan jäsenten, sihteerin ja ulkopuolisten asiantuntijoiden palkkioista ja korvauksista, joista vastaa valtioneuvoston kanslia. Välittömien menoerien lisäksi uusista menettelyistä ja asiantuntijaneuvottelukunnan toiminnasta aiheutuu myös hallinnollista lisätyötä, mikä myös tulee ottaa huomioon resurssitarpeissa.

Esityksen tarkoituksena on lisätä valinta- ja nimeämismenettelyn avoimuutta siten, että kansalaisilla olisi paremmat mahdollisuudet saada tietoa kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen tuomari- ja jäsen ehdokkaiden valinta- ja nimeämismenettelyistä sekä tuomarien ja jäsenten nimitysmenettelyistä. Esityksellä on näiltä osin yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Esityksen sukupuolivaikutukset jäävät vähäisiksi. Neuvottelukunnan asettamisessa noudatetaan tasa-arvolain säännöksiä.

4 Asian valmistelu

Valtioneuvoston kanslia asetti 12 päivänä elokuuta 2005 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus nimeämismenettelyn kehittämisestä Suomen nimetessä tuomari- ja jäsenehdokkaista kansainvälisiin ja Euroopan unionin tuomioistuimiin. Työryhmä luovutti mietintönsä 25 päivänä syyskuuta 2006 (VNK 14/2006). Työryhmän puheenjohtajana toimi oikeuskansleri Paavo Nikula ja sen jäseninä olivat valtioneuvoston kanslian, oikeusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajat.

Valtioneuvoston kanslia pyysi työryhmän mietinnöstä lausunnot ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, oikeuskanslerinvirastolta, tasavallan presidentin kanslialta, korkeimmalta oikeudelta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, hovioikeuksilta, hallinto-oikeuksilta, Tampereen, Oulun, Turun, Espoon ja Vantaan kärjäoikeuksilta, valtakunnansyyttäjänvirastolta, tuomarivalintalauta-

kunnalta, Helsingin, Turun ja Lapin yliopistojen oikeustieteellisiltä tiedekunnilta, Tampereen yliopiston oikeustieteiden laitokselta, Joensuun yliopiston kaupan ja oikeustieteiden tiedekunnalta, Erik Castrén -instituutilta, ihmisoikeusinstituutilta, Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutilta, Suomen Asianajajaliitolta, Suomen tuomari-liitolta, Suomen Syyttäjäyhdistykseltä, Suomalaiselta Lakimiesyhdistykseltä, Oikeuspoliittiselta yhdistykseltä ja Suomen Lakimiesliitolta.

Valtioneuvoston kanslia laati lausunnoista yhteenvedon ja siirsi asian oikeusministeriöön jatkovalmistelua varten. Oikeusministeriö asetti 21 päivänä tammikuuta 2009 työryhmän, jossa oli edustajat oikeusministeriöstä, valtioneuvoston kansliasta ja ulkoasiainministeriöstä. Työryhmä laati valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain soveltamisala. Ehdotuksen mukaan pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa lain soveltamisalaa laajennettaisiin koskemaan myös Suomen kansallisten ehdokkaiden nimeämistä kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin. Jäsenen tehtävillä tarkoitetaan esimerkiksi unionin tuomioistuimen julkisasiamiehen tehtäviä. Ehdotuksen mukaan edellä mainittua nimeämistä koskevasta menettelystä säädettäisiin lain 3 a luvussa.

Ehdotettu menettely koskisi tuomioistuinta, joissa avoinna oleviin tehtäviin Suomi nimeää kansallisen ehdokkaan. Menettelyä ei näin ollen sovellettaisi Pysyvän välitystuomioistuimen Suomen jäsenen määräämistä koskevaan menettelyyn. Kuten ehdotuksen 19 c §:n 3 momentista ilmenee, valtioneuvoston yleisistunto kuitenkin määräisi välitystuomioistuimen jäsenet. Ehdotettua menettelyä ei myöskään sovellettaisi EU:n virkamiestuomioistuimen tuomareiden valintamenettelyyn, johon ei sisälly sopimusvaltioiden ehdokasasettelua.

Käsitellä olevan ehdotuksen mukaisesti Suomi nimeäisi kansainvälisen tai EU-tuomioistuimen tehtävään yhden tai useamman kansallisen ehdokkaan. Menettelyn ulkopuolelle rajattaisiin siten tilanteet, joissa ehdokkaaksi nimettäisiin toisen valtion jo nimeämä ehdokas. Tuen osoittamiseksi tällainen menettely on ollut kansainvälisesti käytössä erityisesti Kansainvälisen tuomioistuimen tuomarinvaalien yhteydessä. Mahdollisen kansalaisuusvaatimuksen osalta noudatettaisiin kutakin tuomioistuinta tältä osin koskevia määräyksiä.

Ehdotettua menettelyä sovellettaisiin myös silloin kun tuomarin tai jäsenen tehtävään valittu henkilö voidaan kyseistä tuomioistuinta koskevien määräysten mukaan valita myös jatkokaudelle sekä tilanteissa, joissa tehtävä avautuu kesken siihen valitun henkilön toimikauden.

Ehdotettu menettely ei koskisi Suomen äänestämispäätöksen valmistelua ja kannanmuodostamista kansainvälisten tuomioistuinten

ja EU-tuomioistuimen tuomarien ja jäsenen valintamenettelyssä.

Menettelyä ei myöskään sovellettaisi tilanteisiin, joissa Suomi voisi nimetä ehdokkaan, mutta kyseisestä nimeämisasiasta vastuussa oleva ministeriö ei katso tarkoituksenmukaiseksi esittää suomalaisehdokasta avoinna olevaan tehtävään. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi silloin, kun tuomioistuimen vaalissa sovellettavan maantieteellisen paikkajajon vuoksi suomalaisehdokkaalla ei olisi tosiasiallisia mahdollisuuksia tulla valituksi.

19 b §. Avoimista tehtävistä ilmoittaminen. Pykälän 1 momentin mukaan kansainvälisissä tuomioistuinta ja EU-tuomioistuimissa avoinna olevista tuomarin ja jäsenen tehtävistä, joihin Suomi nimeää yhden tai useamman kansallisen ehdokkaan, olisi ennen ehdokkaiden nimeämistä ilmoitettava. Ehdokkaaksi voitaisiin lähtökohtaisesti nimetä vain tehtävään ilmoittautunut.

Avointa tuomarin tai jäsenen tehtävää koskevan ilmoittautumismenettelyn järjestämisestä olisi vastuussa se ministeriö, jolle kuuluu asian esittely valtioneuvoston yleisistunnossa. Kuten edellä on todettu, valtioneuvoston kanslian tehtävänä on EU-tuomioistuinta koskevat nimitysasiat ja ulkoasiainministeriö vastaa nimeämisasiain valmistelusta kansainvälisiin tuomioistuinta.

Avointa tuomarin tai jäsenen tehtävää koskeva ilmoitus tulisi julkaista asianmukaisella tavalla. Tämä on tarkoittanut julkaisemista Virallisessa lehdessä ja laajalevikkisessä suomen- ja ruotsinkielisessä päivälehdessä. Lisäksi ilmoitus tulisi säännönmukaisesti julkaista asiaan soveltuvalla internet-sivustolla. Ilmoituksessa tehtäisiin lyhyesti selkoa menettelyn keskeisistä näkökohdista. Näitä voisivat olla esimerkiksi tuomioistuinta koskevan kansainvälisen sopimuksen tai kyseisen tuomioistuimen perussäännön mukaiset pätevyysvaatimukset, tuomioistuimen toimialan asettamat ammatilliset vaatimukset ja lisäksi mahdolliset muut, esimerkiksi kielitaitoa koskevat edellytykset.

Valtion virkamiesasetuksen (971/1994) 7 ja 12 §:n mukaan kansallisessa virantäyttömenettelyssä on pääsääntönä, että haku- tai il-

moittautumismenettely on julkinen ja sitova. Tämä tarkoittaa sitä, että ainoastaan virkaa hakeneet tai siihen ilmoittautuneet henkilöt voidaan nimittää virkaan.

Tietyissä erityistapauksissa, joissa virka voidaan täyttää myös sitä haettavaksi julistamatta tai sen avoimena olemisesta ilmoittamatta, virkaan voidaan nimittää myös henkilö, joka on antanut nimittämiseen muulla tavoin suostumuksensa. Tällaisia ovat lähinnä valtion virkamiesasetuksen 7 §:n 2 momentissa mainittu valtiosihteerin virka sekä ministerin erityisavustajan määräaikainen virkasuhde. Myös ulkoasiainministeriössä ja puolustushallinnossa on joitakin tehtäviä, jotka täytetään ilman julkista haku- tai ilmoittautumismenettelyä. Vastaavan tyyppiselle ei-julkiselle ilmoittautumismenettelylle voidaan löytää tietyissä tilanteissa perusteita myös kansainvälisissä tuomioistuimissa ja EU-tuomioistuimessa avoimna oleviin tuomarin ja jäsenen tehtäviin nimettävien ehdokaiden valinnassa. Tällaista menettelyä voitaisiin perustella esimerkiksi sillä, että joustava järjestelmä, joka sallii myös ilmoittautumismenettelyn ulkopuolisten ehdokkaiden huomioon ottamisen ehdokasasettelussa, turvaisi poikkeustapauksissa parhaan mahdollisen ehdokkaan nimeämisen ja valituksi tulemisen mahdollisessa kansainvälisessä vaalitalanteessa.

Suomen oikeuskulttuurissa ilmoittautumismenettelyn julkisuudesta ja sitovuudesta poikkeaminen ei ole kuitenkaan ongelmonta. Julkisen ja sitovan menettelyn puolesta puhuu erityisesti avoimuusperiaate. Tuomareiden nimittämisestä annetun lain mukaan myös suomalaisten tuomioistuinten tuomareiden nimittäminen perustuu aina sitovaan haku- tai ilmoittautumismenettelyyn. Vaikka kansallista menettelyä tuomariehdokkaiden nimeämiseksi kansainvälisissä tuomioistuimissa ja EU-tuomioistuimessa avoimna oleviin tehtäviin ei voida suoraan rinnastaa kansalliseen virantäyttöön, molemmissa menettelyissä päätöksenteko on osa normaalia hyvän hallinnon vaatimusten mukaista viranomaistoimintaa. Julkista ja sitovaa ilmoittautumismenettelyä on edellä mainituista syistä pidettävä selvänä pääsääntönä. Jos päteviä nimettäviksi soveltuvia ehdokkaita ei tällä tavoin löydy, ensisijaisena toimintavaihtoeh-

tona olisi, että ilmoittautumisaikaa jatketaan. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että tällaiseen menettelyyn on mahdollisuus varata riittävästi aikaa.

Avoimen tuomarin tai jäsenen tehtävän ilmoittautumisajan jatkamisesta päättäisi se ministeriö, jolle kyseessä olevan kansainvälistä tuomioistuinta tai EU-tuomioistuinta koskevan asian esittely valtioneuvoston yleisistunnossa kuuluu. Aikaisemmin ilmoittautuneille tiedotettaisiin menettelyn uudelleen käynnistämisestä ja heidät otettaisiin huomioon ilman uutta ilmoittautumista, elleivät he erikseen ilmaisisi haluaan vetäytyä.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettua ilmoittautumismenettelyn julkisuudesta ja sitovuudesta voitaisiin kuitenkin poiketa, jos tämä olisi välttämätöntä Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista johtuvan tai muun pakottavan syyn perusteella. Tällainen olisi lähinnä tilanne, jossa tuomarin tai jäsenen tehtävään tulee valita ehdokas niin nopeassa aikataulussa, ettei normaalille valintamenettelylle jää aikaa.

Jos alkuperäisten ilmoittautuneiden joukossa ei olisi sopivia ehdokkaita, voitaisiin poikkeuksellisesti ottaa huomioon myös henkilö, joka ei ole ilmoittautunut tehtävään. Tavallisesta menettelystä poikkeaminen olisi tällöin tarpeen, koska Suomi ei voi vaikuttaa nimitysmenettelyjen aikatauluihin. Muilta osin nimeämisessä noudatettaisiin mahdollisuuksien mukaan käsillä olevassa esityksessä ehdotettua menettelyä. Kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen tuomari- ja jäsenvaalien sekä nimitysmenettelyjen aikataulut ovat kuitenkin pääsääntöisesti ennakoitavissa ja nimeämismenettelyyn on syytä ryhtyä ajoissa.

19 c §. Asiantuntijaneuvottelukunta. Pykäläehdotus sisältää yleiset säännökset neuvottelukunnan asettamisesta, kokoonpanosta sekä päätösvaltaisuudesta.

Edellä 19 b §:ssä esitettyä menettelyä seuraisi valmistelu erityisessä pysyvässä asiantuntijaelimessä, jonka valtioneuvoston yleisistunto asettaisi pykälän 1 momentin mukaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnan toimikauden tulisi olla riittävän pitkä, koska tuomari- ja jäsen ehdokkaita asetetaan varsin harvoin. Myös PCA-ryhmän jäsenillä on kuuden vuoden toimikausi. Neu-

vottelukunnan asettamisasiassa esittelevänä ministeriönä toimisi valtioneuvoston kanslia, jonka hallinnon alaisuuteen neuvottelukunta kuuluisi.

Asiantuntijaneuvottelukunnan valmistelua ei kuitenkaan tarvittaisi, jos se on ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi sen vuoksi, että tehtävään on ilmoittautunut ainoastaan yksi kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö.

Neuvottelukunnan tehtävänä olisi arvioida ilmoittautumismenettelyn pohjalta ne henkilöt, jotka täyttävät kyseessä olevan kansainvälisen tuomioistuimen tai EU-tuomioistuimen tuomareille tai jäsenille asetetut kelpoisuusehdot. Neuvottelukunta voisi halutessaan esimerkiksi haastatella ehdokkaita. Joissakin tilanteissa saattaa olla perusteltua olla yhteydessä nimitysmenettelyyn mahdollisesti myöhemmin osallistuviin kansainvälisiin elimiin. Arvioinnissaan neuvottelukunnan tulisi ottaa huomioon paitsi kyseessä olevia tuomioistuinta koskevista kansainvälisissä sopimuksissa ja tuomioistuinten perussäännöissä asetetut vaatimukset, ilmoittautuneiden kielitaito ja asiantuntemus tuomioistuimen toimialaan kuuluvissa kysymyksissä, myös ilmoittautuneiden yleiset vuorovaikutuskyvyt sekä muut seikat, joilla voi olla vaikutusta tehtävässä toimimiseen. Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomariehdokkaita nimettäessä olisi Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen suosittelun mukaan kiinnitettävä huomiota siihen, että ehdokkaiden joukossa olisi sekä mies- että naisehdokkaita ja että ehdokkaiden ammatillinen tausta poikkeaisi toisistaan. Kansainvälisellä vaalilla täytettävien tehtävien osalta merkitystä olisi puolestaan annettava myös sille, että ehdokas on kansainvälisesti tunnettu ja että hänelle on mahdollisuus saada kerätyksi riittävässä määrin myös muiden valtioiden tukea.

Asetuksella olisi tarkoitus säätää, että neuvottelukunnan kokouksissa puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja olisivat nimeämisasiassa tapauskohtaisesti vaihtuvia siten, että puheenjohtajuus olisi nimeämisasiassa valtioneuvoston yleisistunnolle esittelevää ministeriötä edustavalla jäsenellä tai varajäsenellä ja muissa, esimerkiksi kokouskäytännöllisissä ja hallinnollisissa asioissa valtioneuvoston kansliaa edustavalla jäsenellä tai varajäsenel-

lä. Käytännössä puheenjohtajuus olisi siten edellä selvitetyin perustein nimeämisasiassa joko valtioneuvoston kansliaa tai ulkoasiainministeriötä edustavalla jäsenellä tai varajäsenellä. Sihteerinä toimisi valtioneuvoston kanslian määräämä henkilö. Kulloinkin kyseessä olevan nimeämisasiassa esittelevä ministeriö ilmoittaisi neuvottelukunnalle tarpeesta kutsua neuvottelukunta koolle.

Asian käsittelyyn neuvottelukunta antaisi esittelevälle ministeriölle lausuntonsa siitä, ketä tai keitä ilmoittautuneista tulisi esittää nimettäväksi Suomen tuomari- tai jäsenehdokkaiksi. Käsittely voisi tapahtua myös kirjallisessa menettelyssä, jos se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Jos kyseessä olevaan tehtävään tulee nimetä useampi ehdokas, neuvottelukunta voisi tarvittaessa ja Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden sallies- sa asettaa ilmoittautuneet myös paremmuusjärjestykseen. Jos neuvottelukunta ei pääsisi yksimielisyyteen ehdokasasettelusta, se voisi äänestää. Neuvottelukunnan suositukseksi tulisi enemmistön kannattama vaihtoehto. Lausuntoon voitaisiin liittää myös jäsenten mahdolliset eriävät mielipiteet.

Kansallisten tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämistä koskeva esitys valtioneuvostolle valmisteltaisiin lausunnon jälkeen virkatyönä joko ulkoasiainministeriössä tai valtioneuvoston kansliassa ministeriöiden toimivalta- jaon mukaisesti. Esittelyasiakirjaan tulisi liittää muistio, jossa esitetään asian valmisteluvaiheet sekä ministeriön oma kanta ehdokasasetteluun. Esitys ehdokasasetteluksi jäisi siten esittelevän ministeriön tehtäväksi. Neuvottelukunnan lausunto ei näin ollen olisi esittelevää ministeriötä sitova. Kansainvälisen tuomioistuimen ja valitun käytännön mukaan myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen vaalit olisivat esityksen tekemisen ja nimeämispäätöksen kannalta poikkeustapa- uksia. Suomen kansallinen PCA-ryhmä olisi niiden osalta toimivaltainen.

Pysyvän valmisteluelimen etuna voidaan pitää sitä, että kaikki kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen kansallisten tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämistä koskevat päätökset valmisteltaisiin lähtökoh- taisesti mahdollisimman samankaltaisessa menettelyssä. Tämä koskisi myös Kansainvälisen tuomioistuimen ja Kansainvälisen ri-

kostuomioistuimen kansallisia tuomariehdokkaita. Vaikka näitä ehdokkaita koskeva lopullinen nimeämispäätös tehtäisiinkin kansallisessa PCA-ryhmässä, ehdokkaista voitaisiin keskustella ja heidät voitaisiin arvioida samantyyppisessä menettelyssä kuin muiden kansainvälisten tuomioistuinten ja EU-tuomioistuimen kansalliset tuomari- ja jäsenehdokkaat. Neuvottelukunta ei kuitenkaan näissä tapauksissa laatisi lausuntoa tehtävään ilmoittautuneista.

Neuvottelukunta olisi varamiesjärjestelmineen pyrittävä pitämään jatkuvassa toimintavalmiudessa. Menettelyn joustavuutta lisäisi mahdollisuus kirjallisen menettelyn käyttöön ja se, että esittelevä ministeriö voisi poiketa neuvottelukunnan lausunnosta.

Pykälän 2 momentin mukaan neuvottelukunnan jäseninä olisivat valtioneuvoston kanslian, ulkoasiainministeriön ja oikeusministeriön edustajat, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden edustajat, yliopistojen oikeustieteellistä tutkimusta ja opetusta tarjoavien yksiköiden edustaja, Suomen Asianajajaliiton edustaja sekä kysymyksessä olevan nimeämisasiän valtioneuvostolle esittelevän ministeriön vapaamuotoisesti erikseen määräämä henkilö. Jäsenille tulisi nimitää henkilökohtaiset varajäsenet.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentissa tarkoitettuja jäseniä olisivat Kansainvälisten riitaisuuksien sovinnollisesta ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen 44 artiklan nojalla valtioneuvoston Pysyvän välitystuomioistuimen jäseniksi määräämät henkilöt. Näin ollen esimerkiksi Pysyvän välitystuomioistuimen jäseneksi määrätty oikeusministeriötä edustava henkilö toimisi neuvottelukunnassa ministeriön ainoana varsinaisena edustajana. Esityksessä ehdotetaan luovuttavan siitä käytännöstä, että tasavallan presidentti tekee päätöksen Suomen PCA-ryhmän jäsenistä.

Neuvottelukunnassa olisi kaiken kaikkiaan kahdeksan jäsentä.

Pykälän 2 ja 3 momentin mukainen neuvottelukunnan jäsenyys ei olisi henkilökohtainen vaan sidottu jäsenen asemaan omassa taustaorganisaatiossaan. Jäsenet voitaisiin valita siten, että kukin edustettuna oleva taustaorganisaatio esittäisi jäseneksi omaan organisaatioonsa kuuluvaa henkilöä. Koska PCA-ryhmän osalta on tarkoitus jatkaa sen nykyis-

tä kokoonpanoa ja ryhmän jäsenet olisivat myös neuvottelukunnan jäseniä, ulkoasiainministeriö koordinoisi nykyiseen tapaan neuvottelukunnan yliopistoedustajan valintaa niiden yliopistojen kesken, joissa on oikeudellista tutkimusta ja opetusta tarjoavia yksiköitä. Koska Pysyvässä välitystuomioistuimessa käsitellään kansainväliseen oikeuteen ja kansainväliseen yksityisoikeuteen liittyviä riitoja, olisi perusteltua, että ulkoasiainministeriö konsulttoisi erityisesti näillä aloilla tutkimusta ja opetusta tarjoavia yksiköitä. PCA-ryhmässä edustettuna olevilla yliopistotahoilla neuvottelukunnassa olevan varajäsenen valintaa koordinoisi sen sijaan valtioneuvoston kanslia.

Pykälän 4 momentin mukaan asiantuntijaneuvottelukunta olisi päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet jäsenistä tai varajäsenistä.

19 d §. Nimeävä viranomainen. Esityksen mukaan päätöksenteko olisi selkeyden ja yhdenmukaisuuden vuoksi syytä keskittää yhdelle taholle. Perustuslain, valtioneuvostosta annetun lain ja valtioneuvoston ohjesäännön valossa tällainen tehtävä soveltuisi parhaiten valtioneuvostolle, erityisesti valtioneuvoston yleisistunnolle.

Valtioneuvostosta annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistaan muun muassa Euroopan unionissa käsiteltävät asiat ja muut asiat, joiden yhteiskuntapoliittinen tai taloudellinen merkitys sitä edellyttää. Lain esitöiden mukaan (HE 270/2002 vp) tällaisia asioita ovat muun muassa Suomen ehdokkaiden nimeäminen unionin toimielimiin. Valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 6 kohdasta seuraa, että valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee muun muassa ehdokkaiden nimeämisen unionin tuomioistuimeen ja unionin yleiseen tuomioistuimeen.

Valtioneuvostosta annetussa laissa tai valtioneuvoston ohjesäännössä ei sen sijaan ole erityisiä säännöksiä kansainvälisten tuomioistuinten tuomari- ja jäsenehdokkaiden kansallisesta nimeämisestä.

Perustuslain 65 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvostolle kuuluu sille perustuslaissa erikseen säädettyjen asioiden lisäksi myös ne muut hallitus- ja hallintoasiat, joita ei ole

osoitettu tasavallan presidentin taikka muun viranomaisen toimivaltaan. Näin ollen myös kansainvälisten tuomioistuinten tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämisen voidaan katsoa kuuluvan valtioneuvoston päätettäväksi sen hallitus- ja hallintoasioita koskevan yleistoimivallan nojalla.

Perustuslain 67 §:n 1 momentissa säädetään, että valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistaan laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat sekä ne asiat, joiden merkitys sitä vaatii. Ottaen huomioon myös kansainvälisten tuomioistuinten, erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen, ratkaisujen viime aikoina korostuneen merkityksen kansallisen oikeusjärjestelmän kannalta, myös kansainvälisten tuomioistuinten tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämistä voidaan perustellusti pitää sellaisena yhteiskuntapoliittisesti merkittävänä asiana, jonka käsitteleminen ja ratkaiseminen tulisi tehdä nimenomaan valtioneuvoston yleisistunnossa. Tällainen menettely korostaisi kansainvälisten tuomarin ja jäsenen tehtävien korkea-arvoista luonnetta ja lisäisi niitä koskevien nimeämispäätösten avoimuutta ja kansallista näkyvyyttä.

Tuomari- ja jäsenehdokkaiden kansallisen valinta- ja nimeämismenettelyssä tulee ottaa huomioon Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden asettamat vaatimukset. Tällä hetkellä tämä koskee erityisesti Kansainvälisen tuomioistuimen ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomariehdokkaiden nimeämistä. Näiden tuomioistuinten perussääntöjen ja Suomessa omaksutun käytännön mukaan Suomessa kansallinen PCA-ryhmä nimeää molempien tuomioistuinten tuomariehdokkaat. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että valtioneuvoston yleisistunto ei vastaisuudessaan osallistuisi kyseisten kansainvälisten tuomioistuinten ehdokkaiden nimeämiseen. On kuitenkin huomattava, että valtioneuvoston yleisistunto nimittäisi Suomen PCA-ryhmän jäsenet sekä asiantuntijaneuvottelukunnan, joka valmistelisi kansallisen ehdokkaan nimeämisen myös Kansainvälisen tuomioistuimen ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen osalta. PCA-ryhmän jäsenet määrättäisiin jatkossakin ulkoasiainministeriön esittelystä.

21 §. *Asetuksenantovaltuus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan tuomareiden nimitämisestä annettuun lakiin lisättäväksi uusi 21 §:n 3 momentti, joka sisältää asetuksenantovaltuuden.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksen liitteenä on luonnos valtioneuvoston asetukseksi tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämistä kansainvälisiin tuomioistuimiin ja Euroopan unionin tuomioistuimeen valmistelevalta neuvottelukunnasta.

Asetusluonnoksessa esitetään säädettäväksi neuvottelukunnan työskentelyn kannalta keskeisistä asioista. Näitä asioita ovat neuvottelukunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, jotka olisivat tapauskohtaisesti vaihtuvia, sihteeri, neuvottelukunnan kokoonpanon täydentäminen, neuvottelukunnan kokoontuminen, ulkopuoliset asiantuntijat, palkkiot ja korvaukset sekä mahdollisuus työjärjestyksen antamiseen.

Asetusluonnoksen 2 §:n mukaan valtioneuvosto määrää toimikauden aikana kuolleen tai eronneen jäsenen tai varajäsenen tilalle jäljellä olevaksi toimikaudeksi vastaavasti uuden jäsenen tai varajäsenen. Tällaisen jäsenen tai varajäsenen määräämisessä noudatetaan neuvottelukunnan asettamisessa käytettyä menettelyä.

Asetusluonnoksen 3 §:n mukaan neuvottelukunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kustusta. Tarkoituksena on, että kulloinkin kyseessä olevan nimeämisasian valtioneuvostolle esittelevä ministeriö ilmoittaisi hyvissä ajoin neuvottelukunnalle tarpeesta kutsua neuvottelukunta koolle kyseessä olevan nimeämisasian johdosta.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan syksyllä 2010.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tuomareiden nimittämisestä 25 päivänä helmikuuta 2000 annetun lain (205/2000) 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1544/2001, 133/2003 ja 1202/2003, uusi 4 momentti, lakiin uusi 3 a luku ja 21 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1544/2001, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

 Suomen kansallisten ehdokkaiden nimeämisestä kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin säädetään 3 a luvussa.

3 a luku

Ehdokkaiden nimeäminen kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin

19 b §

Avoimista tehtävistä ilmoittaminen

Kansainvälisissä tuomioistuimissa ja Euroopan unionin tuomioistuimessa avoimena olevista tuomarin ja jäsenen tehtävistä, joihin Suomi nimeää yhden tai useamman kansallisen ehdokkaan, on ennen ehdokkaiden nimeämistä ilmoitettava. Ilmoitus avoimesta tehtävästä on julkaistava asianmukaisella tavalla. Ehdokkaaksi voidaan nimetä vain tehtävään ilmoittautunut.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu menettelystä voidaan poiketa Suomea sitovista kan-

sainvälisistä velvoitteista johtuvan tai muun pakottavan syyn perusteella.

19 c §

Asiantuntijaneuvottelukunta

Valtioneuvosto asettaa valtioneuvoston kanslian esittelystä kuudeksi vuodeksi kerrallaan asiantuntijaneuvottelukunnan, jonka tehtävänä on valmistella ehdokkaiden nimeäminen kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomarin ja jäsenen tehtäviin.

Neuvottelukunnan jäseniä ovat valtioneuvoston kanslian, ulkoasiainministeriön, oikeusministeriön, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden edustajat, yliopistojen oikeustieteellistä tutkimusta ja opetusta tarjoavien yksiköiden edustaja, Suomen Asianajajaliiton edustaja sekä kulloinkin kysymyksessä olevan nimeämisasian valtioneuvostolle esittelevän ministeriön erikseen määräämä henkilö. Kullakin jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Kansainvälisten riitaisuuksien sovinnollisesta ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 11/1924) 44 artiklan nojalla valtioneuvoston Pysyvän välitystuomioistuimen jäseniksi määräämät henkilöt ovat 2 momentissa tarkoitettuja jäseniä.

Neuvottelukunta on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet jäsenistä tai varajäsenistä.

21 §

Asetuksenantovaltuus

19 d §

Nimeävä viranomainen

Suomen kansalliset ehdokkaat tässä luvussa tarkoitettuihin tehtäviin nimeää valtioneuvosto, jollei heitä nimetä Kansainvälisen tuomioistuimen perussäännössä (SopS 1/1956) määrätyn menettelyn mukaisesti.

Edellä 19 c §:ssä tarkoitetun neuvottelukunnan asettamisesta ja toiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____ .

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin avoimeksi tuleviin tuomarin ja jäsenen tehtäviin, joiden täyttömenettely käynnistyy lain voimaantulon jälkeen.

Helsingissä 30 päivänä huhtikuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Liite
Asetusluonnos

Valtioneuvoston asetus

tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämistä kansainvälisiin tuomioistuimiin ja Euroopan unionin tuomioistuimeen valmisteleavasta neuvottelukunnasta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty oikeusministeriön esittelystä, säädetään tuomareiden nimittämisestä 25 päivänä helmikuuta 2000 annetun lain (205/2000) 21 §:n 3 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa x/xx:

1 §

Neuvottelukunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteeri

Asiantuntijaneuvottelukunnan puheenjohtajana toimii valtioneuvoston kansliaa edustava jäsen ja varapuheenjohtajana tämän varajäsen. Kun kyse on toisen ministeriön esiteltäväksi valtioneuvoston yleisistunnossa tulevasta nimeämisasiasta, neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii kuitenkin kyseistä ministeriötä edustava jäsen ja varapuheenjohtajana tämän varajäsen.

Valtioneuvoston kanslia määrää neuvottelukunnalle sivutoimisen sihteerin.

2 §

Neuvottelukunnan kokoonpanon täydentäminen

Jos neuvottelukunnan jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee toimikauden aikana, valtioneuvosto määrää hänen tilalleen jäljellä olevaksi toimikaudeksi vastaavasti uuden jäsenen tai varajäsenen.

3 §

Neuvottelukunnan kokoontuminen

Neuvottelukunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta.

4 §

Ulkopuoliset asiantuntijat

Neuvottelukunta voi työssään kuulla ulkopuolisia asiantuntijoita.

5 §

Palkkiot ja korvaukset

Neuvottelukunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenten, varajäsenten, sihteerin ja ulkopuolisten asiantuntijoiden palkkioiden ja korvausten perusteista päättää valtioneuvoston kanslia.

Matkakustannusten korvausten osalta noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa valtion

virka- ja työehtosopimusta matkakustannusten korvaamisesta.

neuvottelukunnan hyväksymässä työjärjestyksessä.

7 §

6 §

Voimaantulo

Työjärjestys

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Asioiden käsittelemisestä sekä työskentelyn muusta järjestämisestä neuvottelukunnassa voidaan antaa tarkempia määräyksiä neu-

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.